

Nr B 9

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(4:e avd.)

1:o **Televerkets anslagsbehov.** I skrivelse den 14 mars 1958 (nr 118) har 1958 års förra riksdag anmält bl. a., att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts i den till riksdagen den 3 januari 1958 avlåtna statsverkspropositionen framlagda förslag samt med avslag i berörda delar å motionerna I: 287 och II: 373, för budgetåret 1958/59 under televerkets fond till Ljudradioanläggningar anvisat ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor. Vidare har årets förra riksdag enligt nämnda skrivelse anmält, att motionerna I: 287 och II: 373, i vad de avse införandet av kommersiell television, icke bifallits av riksdagen samt att desamma, i vad de avse samordningen av utbyggnaden av televisions- och FM-radionäten, icke föranlett någon riksdagens åtgärd.

Beträffande motiveringen för Kungl. Maj:ts förslag hänvisas till statsverkspropositionen den 3 januari 1958, bilaga 27, p. 3, s. 21—60; beträffande motiveringen för motionsyrkandena hänvisas till motionen I: 287.

I propositionen nr B 1 (bilaga 28) har icke ifrågasatts någon ändring av det av årets förra riksdag anvisade investeringsanslaget till Ljudradioanläggningar. Kungl. Maj:t har emellertid (s. 2—9) underställt riksdagen fråga om en forcerad utbyggnad av televisionsnätet med anlitanande av televisionslicensmedel.

I propositionen har till en början lämnats en redogörelse för gällande planer för televisionsverksamhetens utbyggnad m. m. (s. 2—4).

Därefter har redovisats särskilda av *telestyrelsen* och *Sveriges Radio* gjorda framställningar i fråga om disposition av ytterligare televisionslicensmedel, m. m. (s. 4).

Vidare har i propositionen lämnats en redogörelse för en inom kommunikationsdepartementet verkställd snabbundersökning rörande en forcerad utbyggnad av televisionsnätet (s. 4—7).

Departementschefen har inledningsvis konstaterat, att ökningen av antalet televisionsapparater under budgetåret 1957/58 vida har överträffat alla *Bihang till riksdagens protokoll 1958. 6 saml. Nr B 9*

förutsägelser. Antalet registrerade apparater uppgår f. n. till omkring 140 000, vilket är 40 000 fler än enligt den prognos, som låg till grund för medelsberäkningen i den till årets förra riksdag avlämnade statsverkspropositionen. Licensinkomsterna förutsågos i nämnda proposition skola uppgå till 12 mkr. under budgetåret 1958/59. Telestyrelsen och Sveriges Radio ha nu beräknat inkomsterna för budgetåret till 22 mkr. För egen del håller departementschefen för troligt, att inkomsterna bli ännu större, uppskattningsvis av storleken 26 mkr.

Departementschefen fortsätter:

Den väsentliga förbättring, som härigenom uppstått i televisionsrörelsens ekonomi, bör enligt min mening i första hand utnyttjas för en ytterligare utbyggnad av televisionsnätet, så att så stor del som möjligt av landets befolkning erbjudes möjligheter att ta emot televisionsprogram. Jag har därför låtit undersöka möjligheterna till en forcerad utbyggnad av televisionens sändarstationer och programförbindelser. Denna undersökning, som utförts inom kommunikationsdepartementet med biträde av representanter för telestyrelsen och Sveriges Radio, har resulterat i den utbyggnadsplan, som redovisats i det föregående.

Planen innebär en väsentlig forcering av utbyggnadstakten och omfattar för budgetåret 1958/59 elva nya sändare utöver de tio, som i enlighet med redan föreliggande beslut bör vara i drift vid slutet av nämnda budgetår. Dessutom upptar planen tio mindre slavsändare utan närmare Ortsbestämning. Dessa är avsedda för större orter, vilka på grund av omständigheter av lokal natur har speciellt dåliga mottagningsförhållanden. Investeringskostnaderna för budgetåret 1958/59 skulle uppgå till 6,8 mkr. utöver det belopp om 6,4 mkr., som redan anvisats av årets förra riksdag. För driften av anläggningarna skulle under samma budgetår uppkomma ett nettounderskott av 1,2 mkr., vilket emellertid redan påföljande år skulle förbytas i ett betydande överskott.

Jag tillstyrker, att en forcerad utbyggnad får äga rum under budgetåret 1958/59 i enlighet med den framlagda planen. För att den fortsatta utbyggnaden av distributionsnätet efter budgetåret 1958/59 skall kunna ske utan fördröjning med hänsyn till långa beställningstider m. m., bör telestyrelsen erhålla bemyndigande att beställa materiel och vidta planeringsåtgärder för en vidareutbyggnad under åren 1959/60 och 1960/61. Bemyndigandet bör omfatta en verksamhet av samma utsträckning som den för budgetåret 1958/59 förordade, d. v. s. inom ramen för ett anslag under vardera året om 13,2 mkr. Hur dessa medel närmare kan komma att disponeras, torde få anmälas för riksdagen i 1959 års statsverksproposition, sedan telestyrelsen i samråd med Sveriges Radio inkommit med en ny femårsplan. Redan nu kan dock sägas, att dessa bemyndiganden torde möjliggöra ett färdigställande av stationer under 1959/60 i Mora, Sollefteå, Östersund, Vännäs, Örebro (definitiv station vid Kilsbergen), Sunne, Bäckefors, Visby och ytterligare ett antal platser samt under 1960/61 ett antal stationer företrädesvis i övre Norrland.

Jag vill framhålla, att en utbyggnad av nya stationer i den takt som här föreslagits innebär, att en utspridning av televisionen över så stor yta som möjligt på kort tid medvetet sättes före åtgärder för att förhöja driftsäker-

heten på nätet. Vidare bör påpekas, att utbyggnaden torde förutsätta ett maximalt utnyttjande av televerkets nuvarande resurser i form av teknisk arbetskraft m. m. En följd härav torde bli, att några kommunalt eller privat finansierade slavsändare, som fordrar televerkets tekniska och administrativa medverkan, icke torde kunna medhinnas under nästa budgetår. Behovet av sådana extra slavsändare torde också i och med den nya utbyggnadsplanen ha blivit avsevärt reducerat.

Kostnaderna för den forcerade utbyggnaden för budgetåret 1958/59 torde böra bestridas på så sätt, att av licensmedelsinkomsterna för budgetåret ett belopp av 6,8 mkr. överföres till televerkets fond och att fonden efter skedd utbyggnad uppskrives med motsvarande belopp.

Av vad som återstår av licensmedelstillskottet efter bestridande av kostnaderna för den extra utbyggnaden (6,8 mkr.) samt för de nya anläggningarnas drift (1,2 mkr. netto) bör enligt min mening i första hand ett belopp ställas till Sveriges Radios förfogande för en kvalitetsmässig förbättring av programmen och en upprustning av bolagets materiella resurser. En del av detta belopp torde böra användas för att upprätta särskilda produktionsställen för televisionsprogram i Göteborg och Malmö. Någon utsträckning av sändningstiden utöver vad som förutsattes i den i januari avlämnade statsverkspropositionen bör enligt min mening icke äga rum.

I Sveriges Radios tilläggsäskanden om 8,4 mkr. för nästa budgetår ingår ett belopp om 1,5 mkr. i syfte att öka täckningsbidraget till ljudradion för televisionens andel i företagets gemensamma kostnader från tidigare budgeterade 0,5 till 2,0 mkr. Frågan om täckningsbidragets storlek för budgetåret 1958/59 fordrar enligt min mening ytterligare undersökningar, varför jag ej är beredd att nu tillstyrka den föreslagna höjningen av bidragsbeloppet. Nämnda fråga torde ånyo få upptagas till prövning i samband med budgetarbetet nästa höst. Ytterligare en mindre nedskärning av bolagets äskanden synes mig utan olägenhet kunna ske, så att Sveriges Radio för nästa budgetår erhåller ett tillskott av licensmedel intill ett belopp av 6,0 mkr. Då tidigare ett belopp av 11,8 mkr. beviljats bolaget skulle alltså för budgetåret 1958/59 medel intill ett belopp av 17,8 mkr. stå till bolagets förfogande för produktion av televisionsprogram.

Vid bifall till vad jag här förordat skulle ett extra tillskott av licensinkomster intill ett belopp av (6,8 + 1,2 + 6,0) 14 mkr. tas i anspråk. Därest licensinkomsterna skulle komma att överstiga även den av mig nu gjorda uppskattningen om (12 + 14) 26 mkr., torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om de överskjutande medlens användning för televisionsrörelsen.

Departementschefen hemställer slutligen att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad sålunda anförts.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått två lika lydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Ewerlöf m. fl. (I:B 74) och den andra inom andra kammaren av herr Hjalmarson m. fl. (II:B 86), vari hemställts, såvitt nu är fråga, att riksdagen måtte besluta att tillåta kommersiell television enligt de riktlinjer som angivits i motionen I:287, besluta att utbyggnaden av televisions- och FM-radionätet

samordnas i största möjliga utsträckning i syfte att tillvarata alla möjligheter till förbilliganden samt för budgetåret 1958/59 under televerkets fond till ljudradioanläggningar anvisa ett med 3 000 000 kronor till 7 500 000 kronor sänkt investeringsanslag.

I fråga om den närmare motiveringen för yrkandena har, såvitt nu är i fråga, åberopats motionen nr I:287 till årets förra riksdag, till vilken utskottet får hänvisa.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förevarande förslag syftar till ett ianspråktagande av en nu förutsedd ökning av televisionslicensinkomsterna under innevarande budgetår för en snabbare utbyggnad av sändarnätet och en förbättrad programproduktion. För en kostnad av 6,8 mkr föreslås sålunda ytterligare elva nya sändare byggas ut under budgetåret utöver de tio, som enligt redan föreliggande beslut böra vara i drift före den 1 juli 1959. För de närmast följande budgetåren förutsättes en utbyggnadstakt av ungefärligen samma storleksordning som härigenom skulle komma till stånd under 1958/59. I fråga om programproduktionen innebär departementschefens förslag, att licensinkomster intill ett belopp av 6 mkr skall ställas till Sveriges Radios förfogande utöver de 11,8 mkr som redan beslutats. För de nya sändarnas drift förutsättes ett nettotillskott av 1,2 mkr under innevarande budgetår.

Utskottet, som under punkten 3 i sitt utlåtande nr 9 till årets förra riksdag givit sin anslutning till departementschefens uttalande, att överskjutande belopp av licensinkomster skulle få tillgodoföras televisionsverksamheten, därest dessa inkomster skulle överstiga då beräknade 12 mkr har icke någon erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag till disposition av de nu beräknade merinkomsterna å 14 mkr. Ej heller vad departementschefen i övrigt anfört har givit utskottet anledning till erinran. Utskottet konstaterar vidare med tillfredsställelse, att televisionsverksamheten sannolikt redan nästa budgetår kan bli helt licensfinansierad. I ett sådant läge vill utskottet erinra om att skattemedelstillskott till verksamheten för innevarande och tidigare budgetår enligt tidigare antagna principer förutsättas skola återbetalas.

I fråga om de i motionerna I:B 74 och II:B 86 ställda yrkandena får utskottet, såvitt nu är i fråga, hänvisa till sitt ställningstagande under punkten 3 i sitt förenämnda utlåtande.

Under åberopande av vad som sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört i fråga om en forcerad utbyggnad av televisionsnätet med anlåtande av televisionslicensmedel, m. m.;

II. att motionerna I:B 74 och II:B 86, i vad de avse införandet av kommersiell television och samordningen av utbyggnaden av televisions- och FM-radionäten, icke må av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen må, med avslag å motionerna I: B 74 och II:B 86, såvitt nu är i fråga, besluta att icke vidtaga någon ändring av 1958 års förra riksdags beslut att till *Ljudradioanläggningar* för budgetåret 1958/59 under televerkets fond anvisa ett investeringsanslag av 10 500 000 kronor.

2:o) **Övriga av 1958 års förra riksdag behandlade anslag.** I propositionen nr B 1 har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 6 juni 1958 (bilaga 28) erinrat om att innevarande års förra riksdag fattat beslut i anledning av Kungl. Maj:ts i den till riksdagen den 3 januari 1958 avlåtna statsverkspropositionen framlagda förslag rörande kapitalinvesteringar under kommunikationsdepartementets verksamhetsområde.

I propositionen nr B 1 ifrågasättes icke någon ändring av riksdagens sålunda fattade beslut.

Utskottet. Då ej heller inom riksdagen förslag framkommit om ändring av de av årets förra riksdag i förevarande hänseende fattade besluten, erfordras icke något utskottets vidare yttrande i ämnet, vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 18 juli 1958

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit
från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Ohlon, Ivar Johansson, Einar Persson, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Boman, Thun, Bergman, Sundelin, Rikard Svensson, Mårtensson, Palme och Nils Theodor Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Åkerström, Peterson i Degerfors, Malmborg, Thapper, Rubbestad, Persson i Växjö, Svensson i Stenkyrka, fröken Elmén, herrar Cassel, Andreasson, Nihlfors, Heckscher, fru Thorsson och herr Johansson i Norrköping.

Reservationer

vid punkten I (Televerkets anslagsbehov)

a) av fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Cassel* och *Heckscher*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: B 74 och II: B 86, i vad de avse införandet av kommersiell television, samordning av televisions- och FM-nätens utbyggnad, samt sänkt investeringsanslag till ljudradioanläggningar, och att därför

dels den del av utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »förenämnda utlåtande», bort ha följande lydelse:

»Vad beträffar den i motionerna I: B 74 och II: B 86 berörda frågan om införande av kommersiell television vill utskottet erinra om sitt uttalande härom vid 1956 års riksdag, att den situationen möjligen en gång kunde inträffa att det, med hänsyn till önskvärdheten att hålla licensavgiften nere, kunde te sig befogat att medgiva betalda reklaminslag i en eller annan form. I likhet med motionärerna finner utskottet en sådan situation nu vara för handen. En omprövning av hela frågan om kommersiella program i svensk television bör därför ske, syftande till att kommersiella programinslag i enlighet med av motionärerna förordade riktlinjer kunna komma till stånd redan under nästa budgetår. Genom de inkomster som härigenom kunna beräknas inflyta torde ej heller något driftanslag för nästa budgetår bliva erforderligt.

I fråga om den i förenämnda motioner behandlade frågan om trådradions fortsatta utbyggnad finner utskottet en revision av föreliggande utbyggnadsplan påkallad. Denna revision synes kunna verkställas genom försorg av telestyrelsen i samråd med Sveriges Radio. I avvaktan härpå anser sig utskottet ej böra tillstyrka någon medelsanvisning för ändamålet under nästa budgetår. I anledning härav bör det av årets förra riksdag anvisade investeringsanslaget till Ljudradioanläggningar sänkas med 3 000 000 kronor till 7 500 000 kronor.

Vad Kungl. Maj:t anfört i fråga om forcerad utbyggnad av televisionens sändarnät har inte gett utskottet anledning till annan erinran än att ut-

skottet vill understryka vad som i förenämnda motioner uttalats om samordningen av televisions- och FM-nätens utbyggnad. För investeringar på detta område räknar utskottet sålunda med att ett belopp av sammanlagt 13,2 mkr skall kunna disponeras. Ej heller vad i propositionen i övrigt anförts har givit utskottet anledning till annan erinran än vad som följer av utskottets ställningstagande i det föregående till frågorna om kommersiell television och trådradionätets utbyggnad.»

dels ock utskottets hemställan under II. och III. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: B 74 och II: B 86, i vad de avse införandet av kommersiell television och samordningen av utbyggnaden av televisions- och FM-näten, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anför;

III. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: B 74 och II: B 86 såvitt nu är i fråga, besluta att med ändring av 1958 års förra riksdags beslut till *Ljudradioanläggningar* för budgetåret 1958/59 under televerkets fond anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kronor.»

b) av herr *Aastrup* och fröken *Elmén*, vilka ansett att efter det stycke på s. 4 i utskottets yttrande, som börjar med »I fråga om» och slutar med »förenämnda utlåtande», bort tilläggas text av följande lydelse:

»Förra årets riksdag godkände ett av Kungl. Maj:t begärt bemyndigande att utfärda nya bestämmelser rörande licensavgifter. På grundval härav har den tidigare särskilda registreringsavgiften å 10 kronor inom de delar av landet, där ordinär licensavgift icke uttagits, avskaffats och en enhetlig licensavgift om 100 kronor per år införts för hela landet fr. o. m. 1 juli 1958.

Utskottet konstaterar att mottagningsförhållandena icke är likvärdiga i hela landet. Med anledning härav vill utskottet som sin mening uttala, att det kan finnas starka skäl att överväga att även i fortsättningen tillämpa det tidigare systemet med registreringsavgift eller lägre avgifter i sådana delar av landet, där mottagningsförhållandena ännu icke är fullgoda. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på denna sak.»